

X. évfolyam/24. szám

2007.12.14.

2007. 49. hét

GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona piaci jelentés.....	2
A gabonafélék termelői ára.....	4
Kötési ár a Budapesti Értéktőzsde Árupiaci szekcióján.....	6
Gabona alapú termékek feldolgozó értékesítési átlagára.....	10
Külpiaci piaci információk	
Keresztessyné Mohr Katalin.....	12

Napraforgó piaci jelentés	15
A szójabab, a szójaolaj és a szójaliszt különböző határidőkre szóló kötési ára a Chicago-i Árutőzsdén.....	16-17
A növényi olajok heti átlagára a Milánói Árutőzsdén	18
Nyers növényolaj árak.....	19
Az európai olajnövény-és daraárak..	20

Készítette:

Keményné Horváth Zsuzsanna

E-mail: Horvath.Zsuzsanna@akii.hu

Biüzemanyag melléklet

Keresztessyné Mohr Katalin

Kiadó:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci-árinformációs Szolgálat

Magyarország, H-1463 Budapest Pf. 944

Telefon: (0036) 1 476 6092, Fax: (0036) 1

217 8111 Internet: www.akii.hu

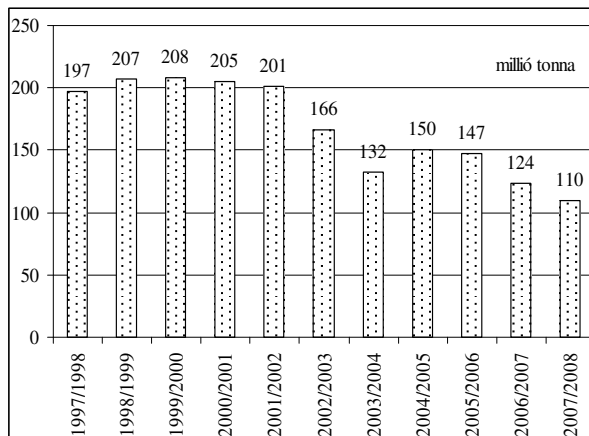
GABONAPIACI JELENTÉS

- *A világ búzatermelése 602-, a világ kukoricatermelése 769 millió tonna lehet a 2007/2008. gazdasági évben.*
- *Franciaországban a búza és árpa vetésterülete 4-5%-kal bővül 2008-ban.*
- *Magyarországon az őszi gabonafélék vetésterülete 1-7%-kal bővült.*
- *A gabonafélék hazai termelői ára mérsékelten csökkent az előző hetekhez képest.*

Világpiaci kitekintés

Az USDA decemberi előrejelzése szerint a világ búzatermelése 602 millió tonna lehet a 2007/2008. gazdasági évben, 1 millió tonnával kevesebb, mint a novemberi becslés (603 millió tonna). Argentínában és Kanadában lefelé módosították a korábbi várakozásokat (-500 ezer tonna). A FÁK tagállamokban 200 ezer tonnával termelt több búza a korábbi várakozásoknál. A világ nagy búzaexportőrei (Unió, Argentína és Ausztrália) kivitele 5-10%-kal csökkenhet a 2007/2008. gazdasági évben. A világ búzakereslete 110 millió tonna, 14 millió tonnával kevesebb, mint a 2006/2007. gazdasági évben. Az elmúlt 10 év átlagától 50%-kal marad el.

A búza zárókészletének alakulása a világon

Forrás: USDA, 2007 december

Franciaországban az őszi kalászos gabonafélék vetésterületének bővülésre, és ugyanakkor a repce területének csökkenésére lehet számítani 2008-ban. Oroszországban az őszi gabonafélék kondíciója 74-85%-ban jó az ország egyes területein, 6-14% megfelelő állapotú. Magyarországon az őszi gabonafélék vetésterülete 1-7%-kal emelkedett az előző évhez képest.

A világ kukoricatermelése 769 millió tonna lehet, 1 millió tonnával több, mint a novemberi várakozás. Az Unióban, a korábbi becslésekhez képest 400-, a FÁK tagállamokban 900-, Ukrajnában 400 ezer tonnával több kukorica termelt. Dél-Afrika termelése várhatóan 500 ezer tonnával maradhat el az előző hónapban becsültektől. A világ kukorica felhasználása 46 millió tonnával nőtt a 2006/2007. gazdasági évhez viszonyítva.

Ártendenciák a 2007/2008. gazdasági évben

Továbbra is nagy a bizonytalanság a gabonapiacra, és a következő év elején is hasonló helyzet várható. A világ nagy gabona termelő és felhasználó országai közül egyesek az importvámok csökkentésével, eltörlésével (Törökország, EU), mások az exportvámok növelésével, illetve a kivitel korlátozásával (Argentína, Oroszország) próbálják a jelenlegi magas gabonaárakat letörni. Nehéz megbecsülni az árak jövő évi változását. A világ gabona vetésterületének bővülése az árak csökkenését körvonalazza. Ezzel szemben az elmúlt 10 év átlagánál 30-50%-kal alacsonyabb búza és kukorica zárókészletek, valamint az emelkedő kereslet áremelkedést jelez a 2007/2008. gazdasági év tavaszára. Az árak alakulását befolyásolja az is, hogy az északi féltekén az őszi vetések milyen állapotban lesznek a téli időszak után, illetve tavasszal a vetési munkálatok mennyire sikerülnek. A déli féltekének egyes területein az erős fagyok gátolják vagy károsítják a vetési munkálatokat.

Termelői árak

Az étkezési búza termelői ára 53 ezer Ft felett alakult a 49. héten, 1%-kal alacsonyabban, mint egy héttel korábban. Az 1. ábrán látható, hogy az étkezési búza termelői ára az októberi árcsúcsot követően 4 ezer Ft-ot csökkent. A 2007 novemberének az átlagár 20 ezer Ft-tal haladja meg az előző év ugyanezen időszakának termelői árát, és több mint 30 ezer Ft-tal a 2004 és 2005. évi árakat. Az árcsökkenés hátterében a bizonytalan piaci várakozások (2008-as termés, export-import, kereslet-kínálati viszonyok) állnak.

Németországban, Lengyelországban, Szlovákiában és Magyarországon a búza termelői ára 53-56 ezer Ft közelében változott a 49. héten (3. táblázat). Az egyes országok közül Észtországban a legolcsóbb a búza termelői ára, 48 ezer Ft. A 62 ezer Ft-os bulgáriai termelői ár a legmagasabbnak tekinthető a táblázatban közölt országok között. Ennek oka, hogy Bulgáriában 1 millió tonnával kevesebb búza termett 2007-ben.

A takarmánykukorica novemberi termelői ára 2 ezer Ft-ot esett az előző hónapoz képest (2. ábra). 2007 novemberében a termelői ár 20-30 ezer Ft-tal haladja meg az előző három év ugyanezen időszakának termelői árát.

A búza és a kukorica termelői árakat a gyenge kínálat és az erős kereslet megduplázta az előző évi termelői árakhoz viszonyítva 2007-ben. A világpiaci és hazai árak tendenciáját a keresleti-kínálati viszonyokban bekövetkező változások alakítják. Kérdés,

hogy lesz-e a nagy gabonatermelő régiókban termés kiesés, illetve, hogy a bioüzemanyag előállítás milyen mértékben és milyen irányban bővül?

Feldolgozó értékesítési árak

A lisztek és a búzadara feldolgozó értékesítési átlagára novemberben tovább emelkedett az előző hónap árához képest (7-10. ábra). A méreskelt alapanyag-ár csökkenése egyelőre nem jelentkezik a feldolgozott termékek áraiban. A finomliszt és a fehér kenyérliszt feldolgozó értékesítési ára 80 Ft felett változott 2007 novemberében. A rétesliszt értékesítési ára megközelítette a 95 Ft-os árszintet.

Összességében a lisztek és a búzadara novemberi feldolgozó értékesítési ára 40-60%-kal haladja meg az előző évi árakat.

1. táblázat
A GABONAFÉLÉK TERMELŐI ÁRA A 49. HÉTEN *SZÁRMAZÁSI HELY SZERINT

Megnevezés		*Szarmazási hely			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak - Magyaró.	2007. 48. hét	2007. 49. hét	2007. 49. hét/ 2007. 48. hét (%)
Étkezési búza	tonna		4 871,78	1 109,76	3 603,22	5 981,54	166,01
	Ft/t		54 119,88	48 680,27	53 210,90	53 110,66	99,81
Takarmánybúza	tonna	-	-	-	-	-	-
	Ft/t	-	-	-	-	-	-
Takarmánykukorica	tonna	3 405,78	8 322,20	4 850,91	13 826,06	16 578,89	119,91
	Ft/t	51 737,85	49 013,67	51 351,25	51 042,52	50 257,26	98,46
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-	-
	Ft/t	-	-	-	-	-	-

*Szarmazási hely, ahol a gabonát megtermelték

2. táblázat
A GABONAFÉLÉK TERMELŐI ÁRA A 49. HÉTEN

Megnevezés		Országos				
		2006. 49. hét	2007. 49. hét	2007. 49. hét	2007.49. hét/ 2006. 49. hét (%)	2007. 49. hét/ 2007. 49. hét (%)
Étkezési búza	tonna	3 465,48	3 603,22	5 981,54	172,60	166,01
	Ft/t	30 992,93	53 210,90	53 110,66	171,36	99,81
Takarmánybúza	tonna	-	-	-	-	-
	Ft/t	-	-	-	-	-
Takarmánykukorica	tonna	41 132,10	13 826,06	16 578,89	40,31	119,91
	Ft/t	26 600,87	51 042,52	50 257,26	188,93	98,46
Takarmányárpa	tonna	134,00	-	-	-	-
	Ft/t	30 000,00	-	-	-	-

**AZ ÉTKEZÉSI BÚZA TERMELŐI ÁRÁNAK ALAKULÁSA
NÉHÁNY KÖZÉP-KELET- ÉS NYUGAT-EURÓPAI ORSZÁGBAN**

hetek	Észtország	Nagy-Britannia	Németország	Szlovákia	Magyarország
	Ft/tonna				
31	38 330	—	44 990	41 100	45 720
32	44 060	55 600	47 640	42 060	49 120
33	44 340	52 720	50 230	43 780	48 680
34	45 150	64 420	52 950	47 670	48 250
35	47 200	64 960	54 040	46 560	52 610
36	48 480	—	56 580	48 500	52 730
37	50 910	—	61 060	49 940	57 327
38	50 290	—	60 430	49 260	56 570
39	56 530	—	59 230	49 500	58 760
40	53 400	—	59 800	51 460	58 380
41	57 770	64 200	58 060	52 340	58 483
42	49 410	64 050	57 370	53 170	—
43	52 090	—	57 850	53 040	54 951
44	51 980	—	56 090	52 940	55 012
45	49 430	—	56 100	54 020	54 238
46	52 960	—	55 340	55 090	54 224
47	48 950	—	54 910	55 620	53 307
48	50 760	—	55 650	55 160	53 210
49	48 690	—	55 740	56 080	53 110

hetek	Ukrajna	Lengyelország	Lettország	Bulgária	Litvánia
	Ft/tonna				
31	—	43 530	43 070	49 710	39 480
32	—	44 550	40 360	50 080	42 640
33	—	46 550	47 520	49 620	43 500
34	—	49 970	51 580	50 930	47 570
35	—	50 490	53 470	50 620	47 610
36	—	52 310	52 530	51 690	52 510
37	—	54 250	54 610	52 840	55 930
38	—	54 290	54 500	53 670	55 970
39	—	54 140	56 460	53 800	54 840
40	—	54 070	55 400	55 410	58 080
41	—	54 370	57 550	56 660	57 210
42	—	55 060	60 280	61 240	58 040
43	—	56 150	61 420	62 370	58 150
44	—	56 060	59 150	62 170	58 270
45	—	56 460	—	64 240	54 580
46	—	57 650	—	64 400	56 130
47	—	56 710	—	63 890	56 240
48	—	57 080	—	54 760	56 140
49	—	—	—	62 840	—

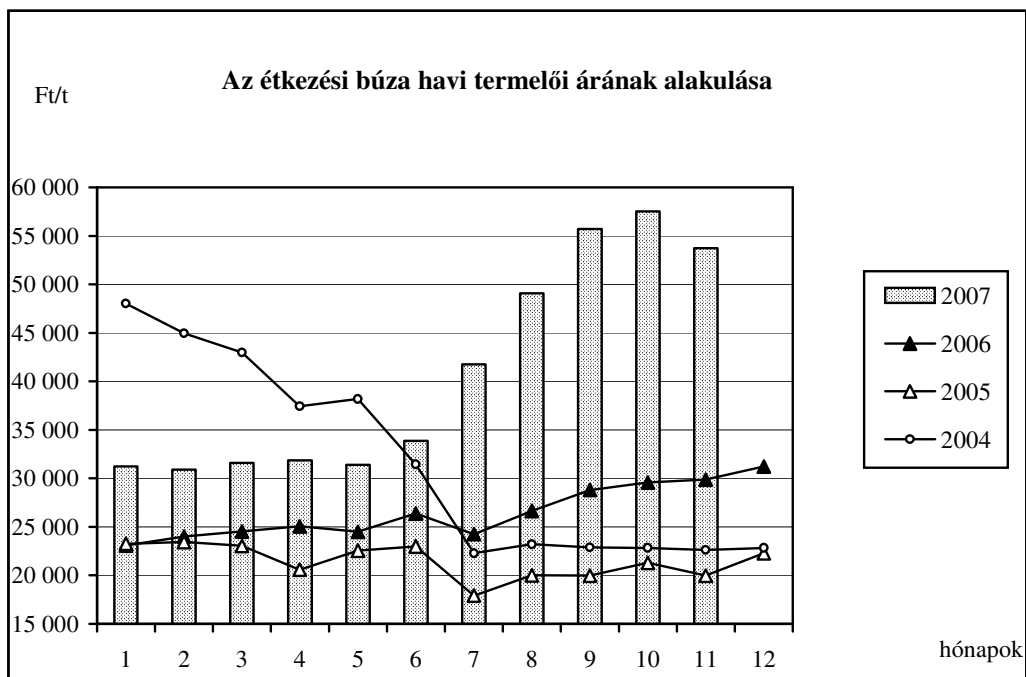
Megjegyzés-az ár a következő standardra vonatkozik:

- hektoliter súly min. 73 kg
- nedvességtartalom max. 14,5%
- idegen magtartalom max. 7%
- csírázott szemszázalék max. 4%
- Hageberg-féle esésszám min. 220

Eltérések a standardtól:

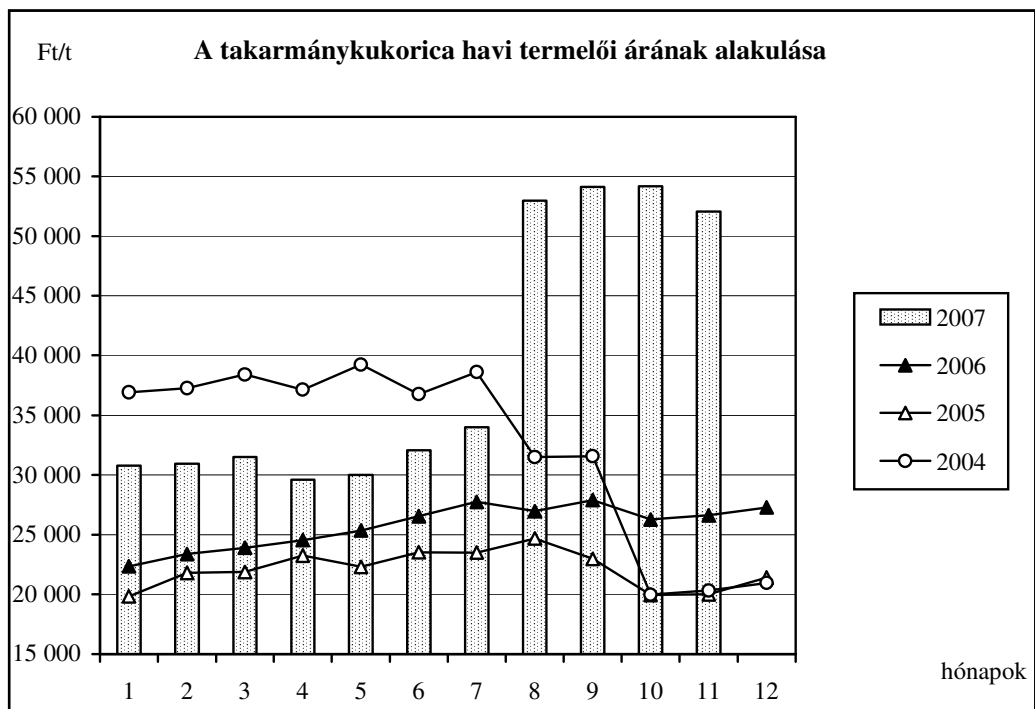
- Bulgária -hektoliter súly min.76kg, nedvességtartalom max.14%, idegen magtartalom max.4%
- Csehország -hektoliter súly min 76kg, nedvességtartalom max.14%, idegen magtartalom 6%, csírázott szemszázalék 2,5%
- Észtország -hektoliter súly 72 kg, Hageberg-féle esésszám 180, csírázott szemszázalék 3%
- Lengyelország -hektoliter súly min.76 kg, idegen magtartalom max. 6%
- Magyarország -hektoliter súly 76 kg, csírázott szemszázalék max. 2%, Hageberg-féle esésszám 230
- Nagy-Britannia -hektoliter súly min.76 kg, Hageberg-féle esésszám 250
- Szlovákia -hektoliter súly min. 76 kg, nedvességtartalom max. 14%,
- Ukrajna - 12%-os fehérjetartalom, idegen magtartalom max. 8%
- Oroszország - nedvességtartalom max. 15%,

1. ábra

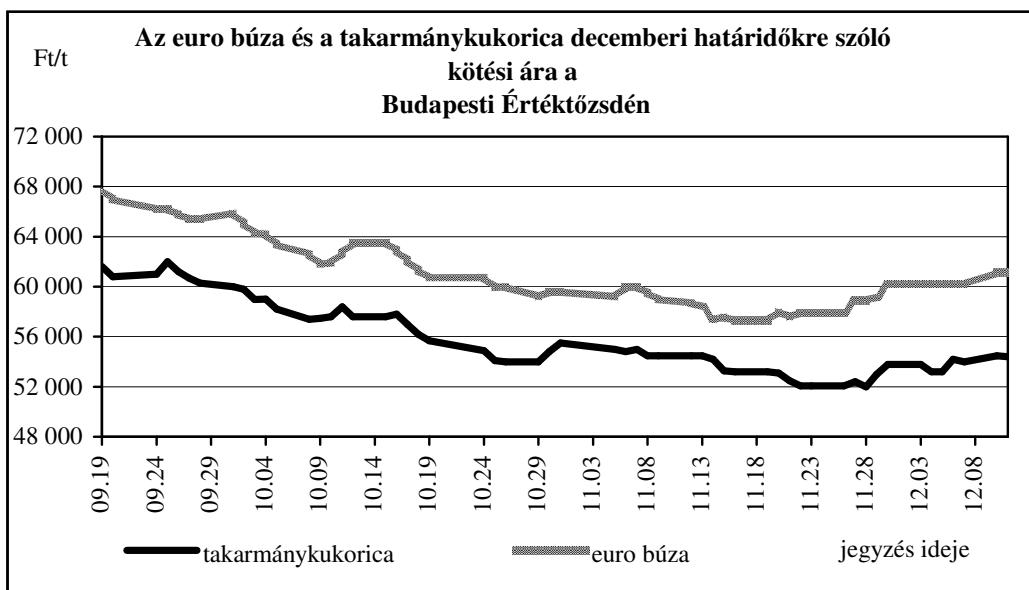
Forrás: PÁIR

2. ábra

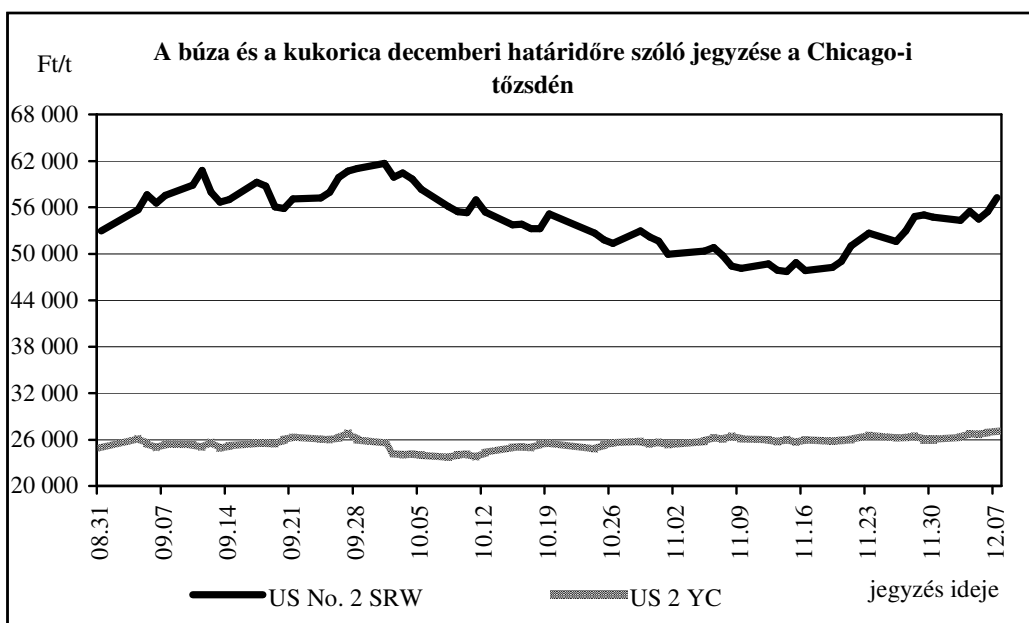
Forrás: PÁIR

3. ábra

Forrás: BÉT

4. ábra

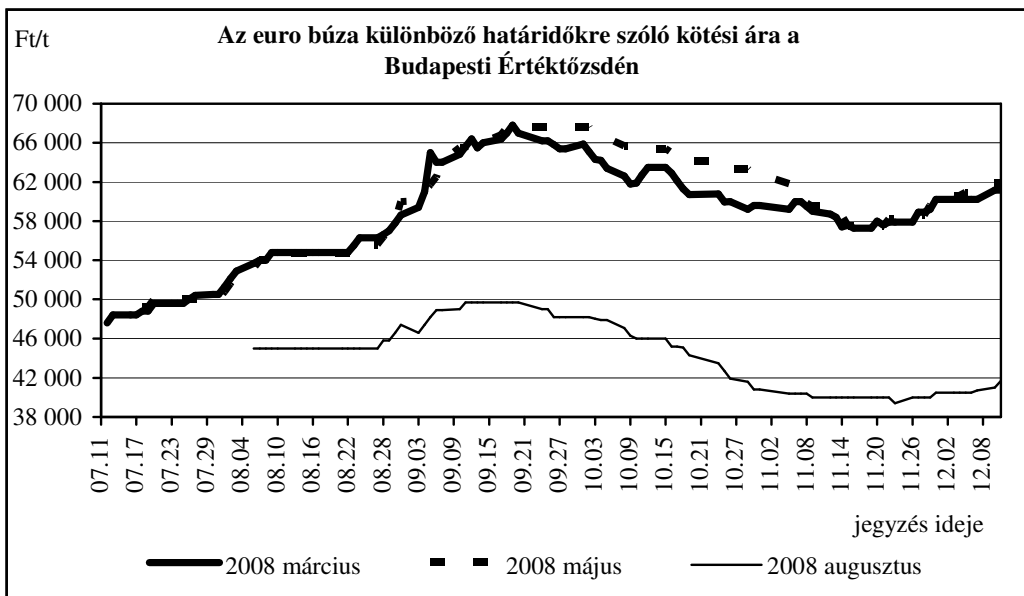

US 2 YC-USA 2. Yellow Corn

US No. 2 SRW-USA 2. Soft Red Winter

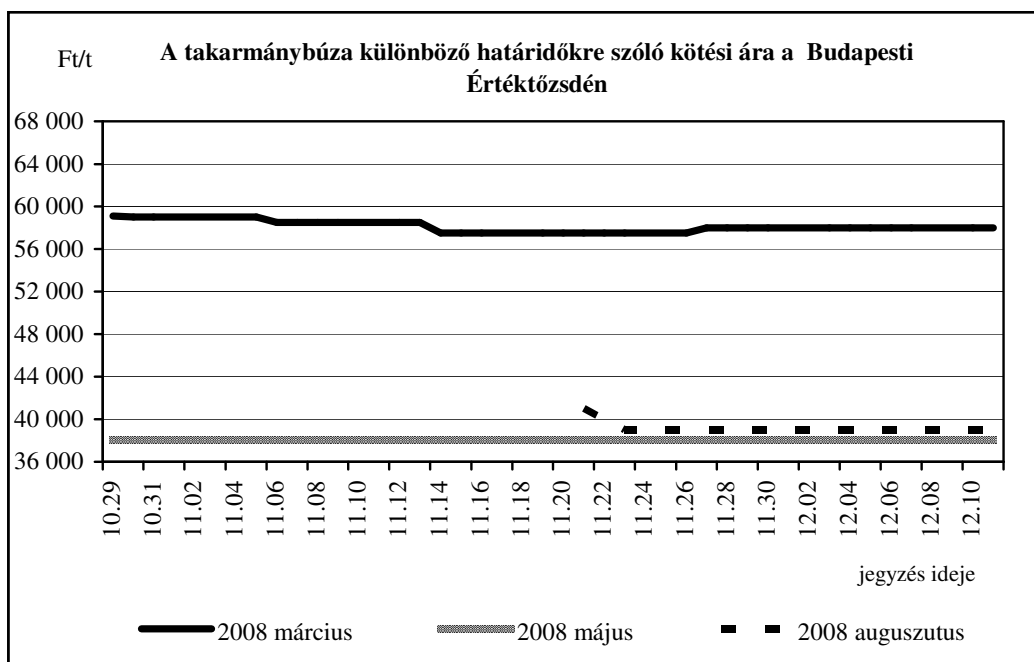
Forrás:CBOT-Chicago Board of Trade

5. ábra

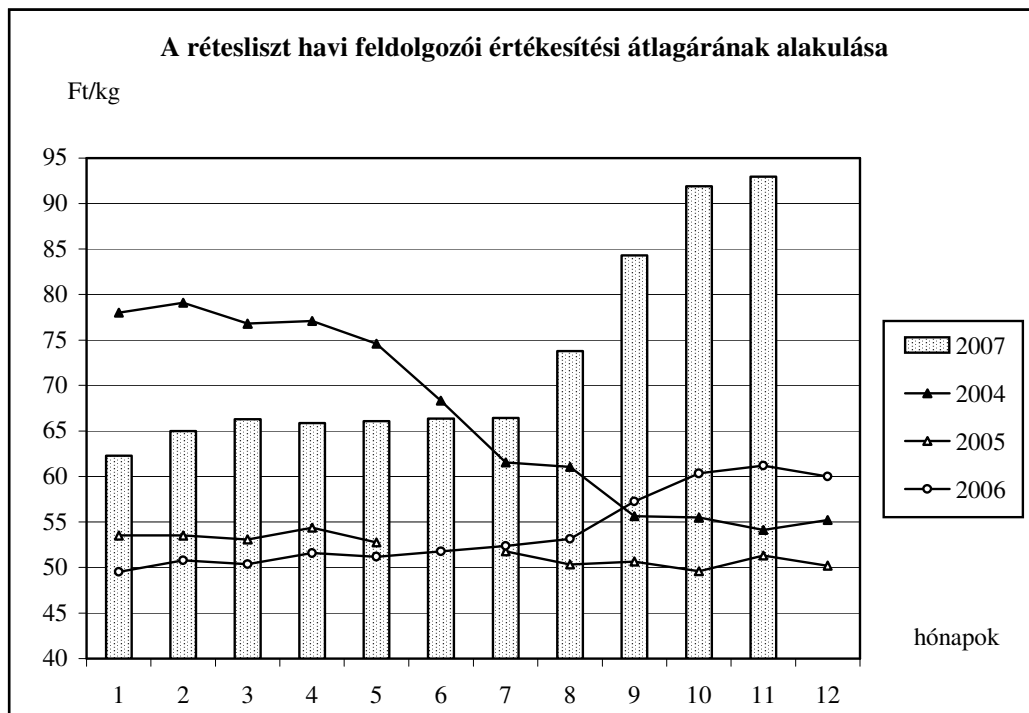
Forrás: BÉT

6. ábra

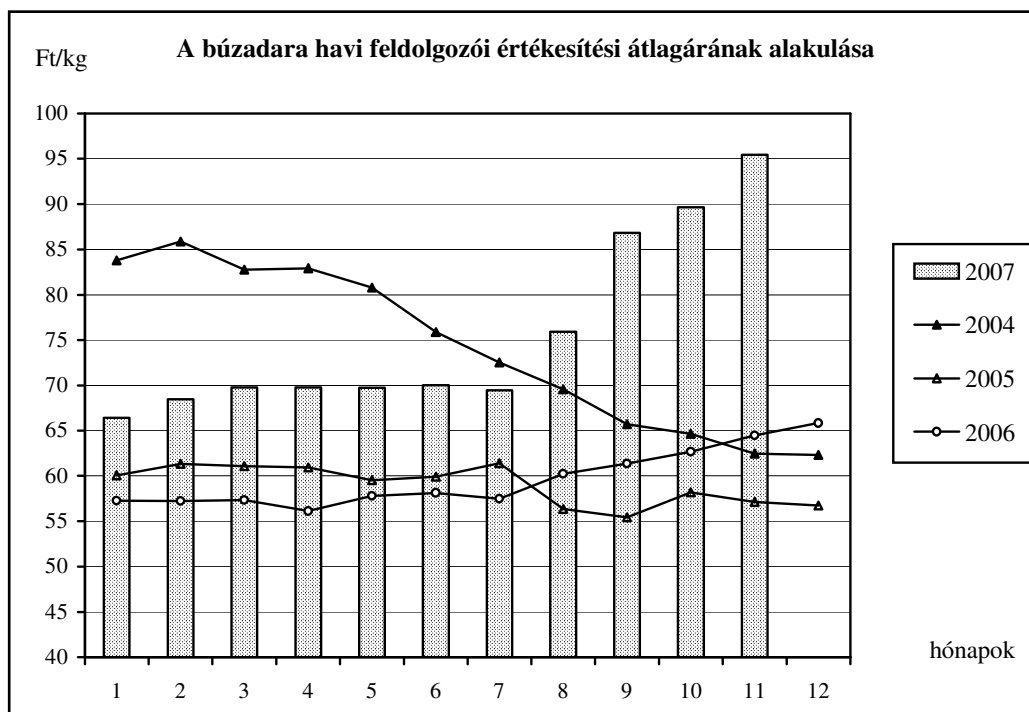
Forrás: BÉT

9. ábra

Forrás: PÁIR

10. ábra

Forrás: PÁIR

GABONA ALAPÚ TERMÉKEK ÉRTÉKESÍTÉSI ÁRA A 49. HÉTEN

Gabonaipari termékek		Országos				
		2006. 49. hét	2007. 48. hét	2007. 49. hét	2007.49. hét/ 2006. 49. hét (%)	2007. 49. hét/ 2007. 48. hét (%)
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	805,61	1226,16	1259,95	156,40	102,76
	Ft/kg	50,73	78,34	77,25	152,27	98,61
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	1643,53	911,40	1540,62	93,74	169,04
	Ft/kg	51,82	85,47	82,54	159,29	96,57
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	928,87	330,93	597,16	64,29	180,45
	Ft/kg	57,49	90,84	86,53	150,52	95,25
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna	116,16	77,00	100,90	86,86	131,04
	Ft/kg	56,37	88,68	89,39	158,59	100,81
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	53,80	38,20	58,50	108,74	153,14
	Ft/kg	59,70	89,10	90,63	151,81	101,73
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	81,10	27,90	84,95	104,75	304,50
	Ft/kg	67,03	99,52	101,59	151,56	102,08
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	435,10	589,12	668,94	153,74	113,55
	Ft/kg	47,91	79,68	77,31	161,35	97,03
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	877,90	587,75	1138,98	129,74	193,79
	Ft/kg	49,96	83,01	67,46	135,02	81,27
Tésztaipari liszt TL 50 ömlesztett	tonna	137,68	377,65	375,51	272,74	99,43
	Ft/kg	54,41	86,12	86,19	158,39	100,08
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	117,67	84,15	113,75	96,67	135,18
	Ft/kg	55,45	86,75	86,53	156,05	99,74
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	87,18	23,35	88,46	101,47	378,89
	Ft/kg	65,30	102,31	93,26	142,80	91,15

Forrás: PÁIR

A MEGFIGYELT GABONA ALAPÚ TERMÉKEK FOGYASZTÓI ÁRA 2007-BEN

Ft/mennyiségi egység

Termék	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december*
Finomliszt BI 55 1 kg	94	100	85	93	101	111	103	117	127	120	113	129
Fehér kenyér 1 kg	177	174	182	182	187	188	190	202	193	201	197	204
Félbarna kenyér 1 kg	184	157	142	144	160	151	162	163	167	162	177	185
Étkezési búzadara AD /kg	125	123	115	118	127	119	126	137	142	140	138	140

*december: 49-50. hét

Forrás: PÁIR

KÜLPIACI INFORMÁCIÓK

HATÁRIDŐS PIACOK (2007. december 7.)

6. táblázat

Búza

MATIF, Párizs			CBOT, Chicago *(ősz, lágú búza)			Kansas **(ősz, kemény búza)			Minneapolis ***(tavasz, kemény búza)			LIFFE****		
Szállítási határidő	EUR/tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	GBP/tonna	Ft/tonna
2008. január	252,00	63 542	2007. december	331,95	57 235	2007. december	348,66	60 116	2007. december	383,20	66 071	2007. november	170,00	59 449
2008. március	248,50	62 659	2008. március	338,56	58 375	2008. március	349,03	60 180	2008. március	368,32	63 506	2008. január	172,00	60 148
2008. május	248,50	62 659	2008. május	337,46	58 185	2008. május	348,66	60 116	2008. május	358,95	61 890	2008. március	176,00	61 547
2008. augusztus	202,00	50 934	2008. július	296,86	51 185	2008. július	306,41	52 831	2008. július	338,19	58 311	2008. május	178,00	62 247
2008. november	207,25	52 258	2008. szeptember	297,96	51 374	2008. szeptember	306,78	52 895	2008. szeptember	312,29	53 845	2008. július	137,00	47 909
2008. január	207,50	52 321	2008. december	300,63	51 835	2008. december	308,25	53 148	2008. december	311,56	53 719	2008. november	139,00	48 608

*SRW-Soft Red Winter

**HRW-Hard Red Winter

***DNS-Dark Northern Spring

**** étkezési és takarmánybúza

CBOT-Chicago Board of Trade

KCBOT-Kansas City Board of Trade

MGE-Minneapolis Grain Exchange

Kukorica

7. táblázat

MATIF, Párizs			CBOT, Chicago		
Szállítási határidő	EUR/tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	Ft/tonna
2008. január	216,00	54 464	2007. december	157,28	27 118
2008. március	217,00	54 717	2008. március	164,27	28 323
2008. június	216,50	54 590	2008. május	168,41	29 037
2008. augusztus	217,00	54 717	2008. július	171,23	29 523
2008. november	190,00	47 909	2008. szeptember	172,05	29 665
2009. január	214,75	54 149	2008. december	173,42	29 901

MATIF-Marché A Terme d' Instruments Financiers

Repce

8. táblázat

MATIF, Párizs		
Szállítási határidő	CAD/tonna	Ft/tonna
2008. február	394,00	99 347
2008. május	394,50	99 473
2008. augusztus	383,50	96 700
2008. november	388,50	97 960

MATIF-Marché A Terme d' Instruments Financiers

Forrás: HGCA- The Home Grown Cereals Authority

TAKARMÁNYBÚZA ÉS TAKARMÁNYÁRPA HATÁRIDŐS KIKÖTŐI ÁRA

	Piaci ár EUR/tonna	Piaci ár Ft/t	Szállítási hónap
Takarmányárpa	2007. 49. hét		
Anglia			
Kelet-Anglia	230	57 936	december
Franciaország			
Rouen	227	57 207	december
La Pallice	–	–	december
* Creil	–	–	december
Németország			
Hamburg	232	58 529	december
Hannover	220	55 502	december
München	222	55 880	december
Drezda	223	56 258	december
Dánia			
Koppenhága	–	–	december
Olaszország			
Bologna	–	–	december
Belgium			
Brüsszel	–	–	december
Spanyolország			
Barcelona	–	–	december
Ausztria			
Bécs	229	57 646	december
Finnország			
Raisio	188	47 303	december
Takarmánybúza			
Franciaország			
*Creil	227	57 207	december
Németország			
Hamburg	220	55 502	december
Hollandia			
Rotterdam	237	59 790	december
Belgium			
Brüsszel	–	–	december

*FOB - Free on Board-bérmentesen a hajó fedélzetére rakva

Forrás: HGCA- The Home Grown Cereals Authority

NEMZETKÖZI GABONAJEGYZÉSEK

BÚZA	2007.11.30.		2007.12.07.		Szállítási hónap	Kikötő
	USD/t	Ft/t	USD/t	Ft/t		
keménybúza						
⁽¹⁾ Kanada CWRS 13,5%	429,79	73 829,33	460,91	79 470,10	december	*FOB St. Lawrence
⁽²⁾ Ausztrália APH 14 %	—	—	400,00	68 968,00	december	*FOB Eastern States
⁽³⁾ US No. 2 DNS 14%	—	—	—	—	—	*FOB Portland
⁽⁴⁾ US No. 2 HRW	372,20	63 936,52	381,00	65 692,02	december	*FOB US Gulf
⁽⁵⁾ Ausztrália ASW	—	—	380,00	65 519,60	december	*FOB Eastern States
⁽⁶⁾ EU, Francia. alapminőség	353,00	60 638,34	360,10	62 088,44	december	*FOB Rouen
lágybúza						
⁽⁷⁾ US No. 2 SRW	355,80	61 119,32	366,80	63 243,66	január	*FOB US Gulf
⁽⁸⁾ Ukrajna lágypólya	—	—	—	—	—	*FOB Black Sea
DURUMBÚZA						
⁽⁹⁾ Kanada CWAD 1	741,20	127 323,34	759,20	130 901,26	december	*FOB St. Lawrence
⁽¹⁰⁾ Kanada CWAD 2	741,20	127 323,34	759,20	130 901,26	december	*FOB St. Lawrence
KUKORICA						
⁽¹¹⁾ US No. 3 YC	—	—	192,60	33 208,09	február	*FOB US Gulf
Argentína	209,00	35 902,02	213,40	36 794,43	január	*FOB Up River
ÁRPA						
⁽¹²⁾ EU, Francia., takarmány	314,60	54 041,99	328,30	56 605,49	december	*FOB Rouen
Ukrajna, takarmány	—	—	—	—	—	*FOB Black Sea
⁽¹³⁾ US PNW	—	—	—	—	—	*FOB PNW

(1) CWRS-Canada Western Red Spring-13,5 %-os fehérjetartalom-keménybúza

(2) Ausztrália APH- Australian Prime Hard-14 %-os fehérjetartalom-keménybúza

(3) US No. 2 DNS- USA Dark Northern Spring- 14%-os fehérjetartalom-keménybúza

(4) US No. 2 HRW-USA Hard Red Winter-13,5 %-os fehérjetartalom-keménybúza

(5) ASW- Australian Standard White-standardbúza

(6) EU, Francia. alapminőség - a világpiacon elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár

(7) US No. 2 SRW- USA Soft Red Winter-10,3 %-os fehérjetartalom-lágypólya

(8) Ukrajna lágypólya- 12%-os fehérjetartalom-lágypólya

(9) Kanada CWAD 1-Canada Western Amber Durum 1-kemény

(10) Kanada CWAD 2-Canada Western Amber Durum 2-kemény

(11) US YC 3- USA No. 3 Yellow Corn

(12) EU, Francia., takarmányárpa-a világpiacon elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár

(13) US PNW- USA Pacific Northwest

*FOB-Free on Board-bérmentesen a hajó fedélzetére rakva

Forrás: HGCA- The Home Grown Cereals Authority

OLAJOSMAG PIACI JELENTÉS

- *Újabb árnövekedési hullám (szója és termékei, repce és repceolaj) a gyors fogyasztásnövekedés hatására.*
- *Importvám-csökkentés és exportvám-növelés a belső infláció megfékezésére a fejlődő országokban.*
- *22%-os készletcsökkenés várható a 2007/08-as gazdasági évben.*
- *28%-os magyarországi fogyasztói áremelkedés augusztus óta a napraforgóolaj esetében, de 2008 elejére akár 70%-os áremelkedés is elképzelhető.*

Világpiaci helyzet

Novemberben és december elején kisebb korrekció után tovább folytatódott a főbb olajosmagok árának emelkedése. A további áremelkedést az egyre fokozódó fogyasztás és az elégtelen kínálat fűti, ami a készletek drasztikus csökkenésével jár együtt. Ennek megfelelően különösen a szójabab ára növekedett (1. ábra), de egy nagyobb korrekciós visszaesés után újra növekedésnek indult az olaj és a szójadara ára is (2-3. ábra). Az áremelkedést elsősorban a kínai, de az orosz, a török és az arab országok vásárlásai is fokozzák. Az említett országok korábban importvámokkal védett piacokat nyitják meg, gyakran megszüntetve a korábbi importvámokat, emellett exportvámokat vezetnek be a saját termelésű olajosmagvak és termékeik belpiacon tartására. Így próbálják megfékezni az utóbbi hónapokban drasztikusan megugró mezőgazdasági árakat, amelyek hatása már a fogyasztói árakban is jelentkezett. Ezek az intézkedések azonban tovább emelik a nemzetközi árakat.

A kínálati oldalon sem annyira kedvező a kép, a dél-amerikai államokban egyes helyeken az aszály (Brazília), más helyeken a gazdasági nehézségek (Bolívia), néhol pedig a fagy (Argentína) nehezíti az olajosmagvak vetését, így várhatóan a tavalyival azonos mennyiségű termést takarítanak be. Ennek hatására ebben a gazdasági évben várhatóan 22%-kal, 70-ről 54 millió tonnára csökkennek az olajosmagkészletek, ezzel a termeléshez viszonyított készlet szint a 2003-as szintre esik.

Európai kitekintés

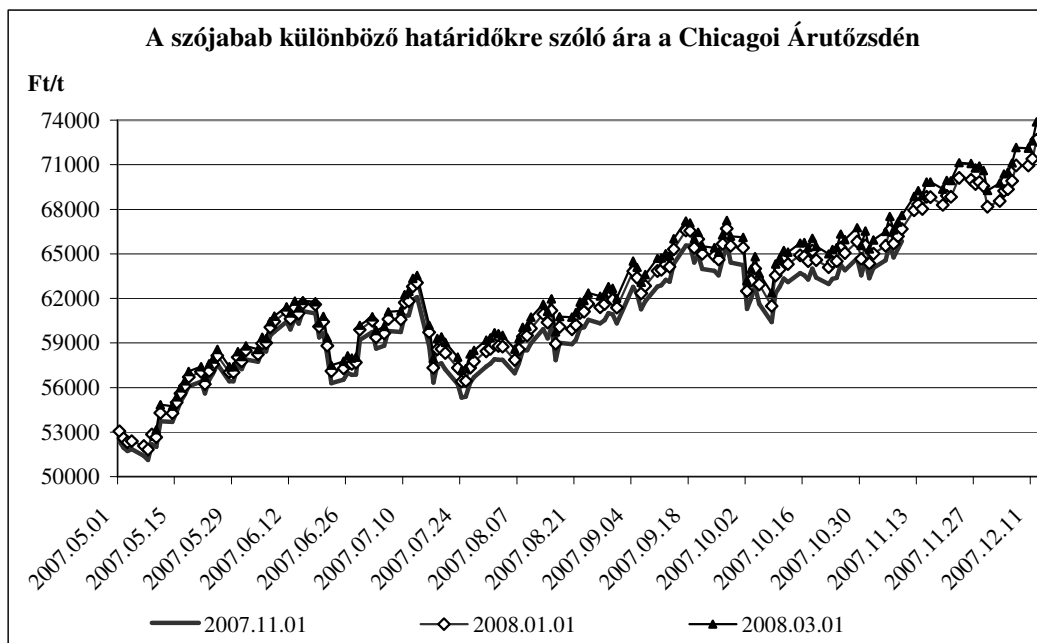
Európában is emelkedett az olajosmagvak és olajnövények ára. A legfontosabb olajnövény, a repce ára kisebb megtorpanás után újra emelkedett (4. ábra), a repceolaj ára pedig drasztikusan nőtt (2. táblázat). Ennek okai között a megélénkülő biodízel-felhasználás, a repce élelmiszeripari felhasználásának növekedése és a nemzetközi kereslet miatt csökkenő uniós repceolajimport említhető meg. Ennek hatására az uniós felhasználók csupán az uniós gyártókapacitásokra támaszkodhatnak, ami jelen esetben nem elégséges az igények kielégítéséhez. A repce árára jelentős felhajtó erőt gyakorol, hogy a francia vetésterület 6%-kal, a német pedig 12%-kal csökkent, az EU 10 vetésterületének növekedése pedig várhatóan nem tudja pótolni ezt a csökkenést a hozamok különbözősége miatt. Nemzetközi téren pedig az indiai repcevetésterület akár 20%-os visszaesése erősíti az árnövekedési tendenciákat.

A napraforgómag és -olaj ára stagnált ebben az időszakban, köszönhetően a várhatóan kedvező argentin napraforgó-termésnek, és a vártnál kissé nagyobb orosz-ukrán napraforgóolaj-exportnak (5. ábra). Ennek ellenére még mindig ez az egyik legdrágább termék a kommersz növényolaj-piacon.

Hazai körkép

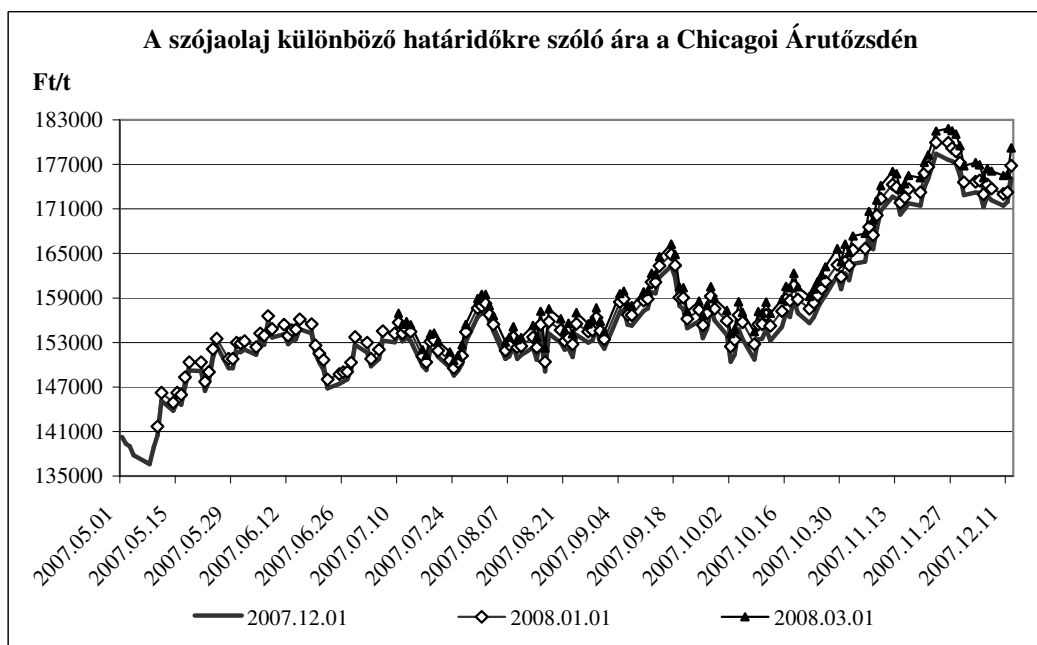
Itthon tovább stagnált a nyerstermékek ára, dinamikus emelkedett viszont a feldolgozott olajoké. Míg a tőzsdén nem változtak az árak (6. ábra), addig a napraforgóolaj feldolgozó értékesítési ára a tavalyi évhez viszonyítva közel 70%-kal emelkedett (1-2. táblázat). Elmondható, hogy a Nyugat-Európában már augusztusban meginduló és mind a nyersanyagban, mind a növényolaj értékesítési árában megjelenő 80%-os áremelkedés Magyarországon először csak a nyersanyag szintjén jelentkezett, és csak fokozatosan jelent meg a feldolgozó értékesítési árban, a fogyasztói ár pedig ettől is jóval elmaradva indult növekedésnek, és még 'csupán' a 30%-os szintet érte el (7-8. ábra). Így a jövő év elejére akár 70%-os áremelkedés, vagyis 470 forint/literes fogyasztói olajár is kialakulhat a hazai piacon.

1. ábra

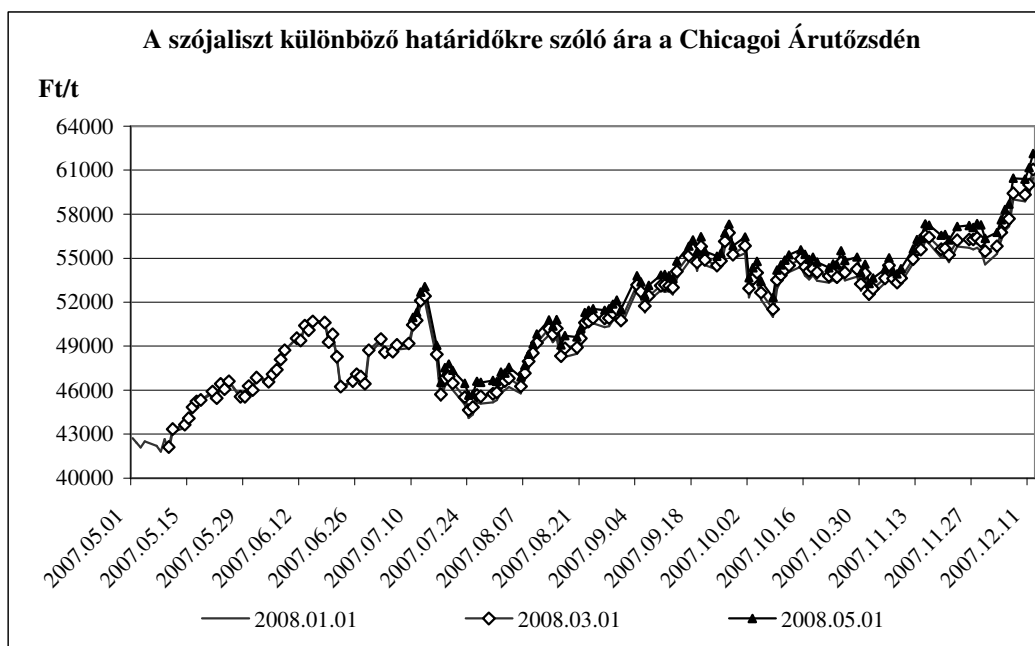
Forrás: CBOT határidős gabonapiac - napi statisztika

2. ábra

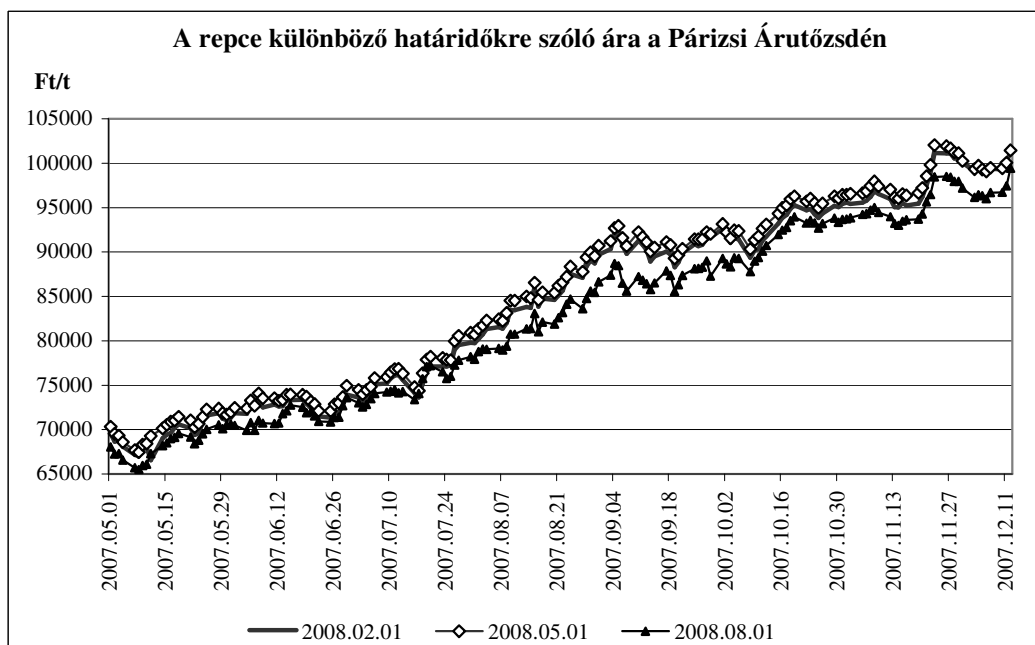
Forrás: CBOT határidős gabonapiac - napi statisztika

3. ábra

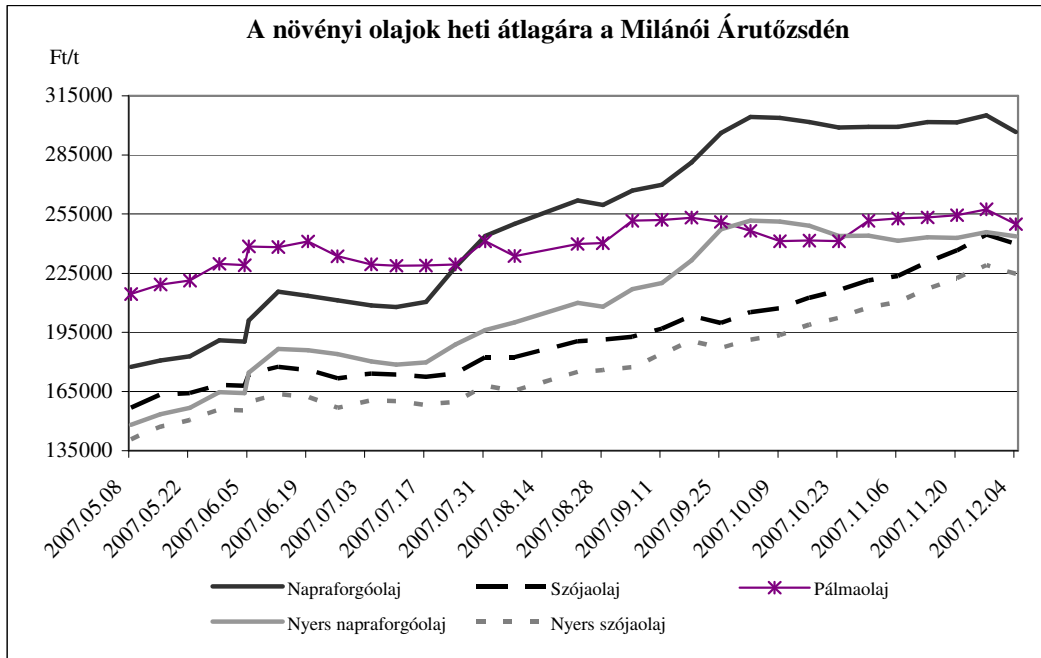
Forrás: CBOT határidős gabonapiac - napi statisztika

4. ábra

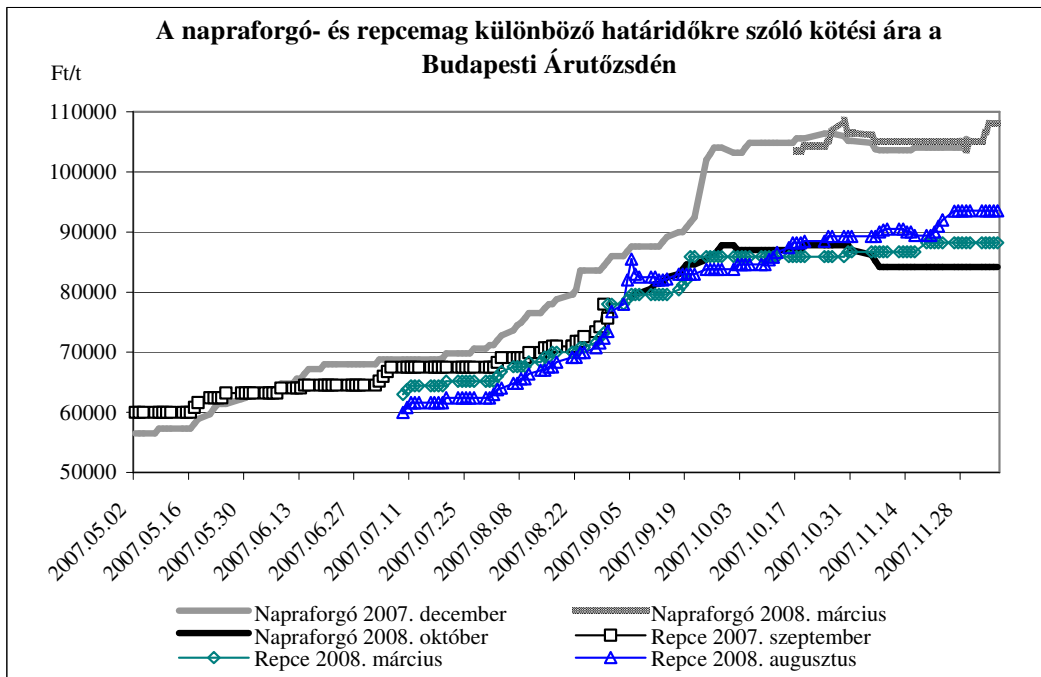
Forrás: MATIF határidős gabonapiac - napi statisztika

5. ábra

Forrás: Borsa di Milano - heti statisztika

6. ábra

Forrás: BÁT határidős gabonapiac - napi statisztika

1. táblázat

A FONTOSABB HAZAI OLAJOSMAGVAK TERMELŐI, A BELŐLÜK KÉSZÜLT TERMÉKEK FELDOLGOZÓI ÉRTÉKESÍTÉSI ÁTLAGÁRA

Megnevezés		2006. 49. hét	2007. 48. hét	2007. 49. hét	2007. 49. hét / 2006. 49. hét [%]	2007. 49. hét / 2007. 48. hét [%]
Ipari Napraforgómag	tonna	20 950	59 462	29 959	143,0	50,4
	Ft/t	54 009	102 241	98 386	182,2	96,2
Repcemag	tonna	207	-	-	-	-
	Ft/t	58 415	-	-	-	-
Finomított napraforgóolaj	tonna	3 089	2 288	2 710	87,7	118,4
	Ft/t	194 380	314 705	328 610	169,1	104,4
Napraforgódara	tonna	4 474	5 368	5 258	117,5	98,0
	Ft/t	20 835	33 734	33 349	160,1	98,9

Forrás: AKI

2. táblázat

A NYERS NÖVÉNYOLAJOK ÁRA*

Ország		Hollandia	Német-ország	Olasz-ország	Egyesült Államok	Magyar-ország
Ft/tonna	Ár típusa	Prompt nagyker. ár	Prompt nagyker. ár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár**
Napraforgóolaj	2007.11.09	239 819	-	241 338	-	193 942
	2007.11.23	238 192	-	242 897	-	205 674
	2007.12.07	248 027	-	243 590	-	220 169
Repceolaj	2007.11.09	213 650	213 650	-	-	-
	2007.11.23	219 786	221 072	-	-	-
	2007.12.07	231 978	238 282	-	-	-
Szójaolaj	2007.11.09	189 630	189 377	210 336	170 772	-
	2007.11.23	200 507	201 535	222 496	177 583	-
	2007.12.07	197 938	198 694	224 609	176 573	-

Forrás: AKI, ZMP, BM, CBOT, DARSS

* Fontosabb exportőr és importőr államok

** Kalkulált érték

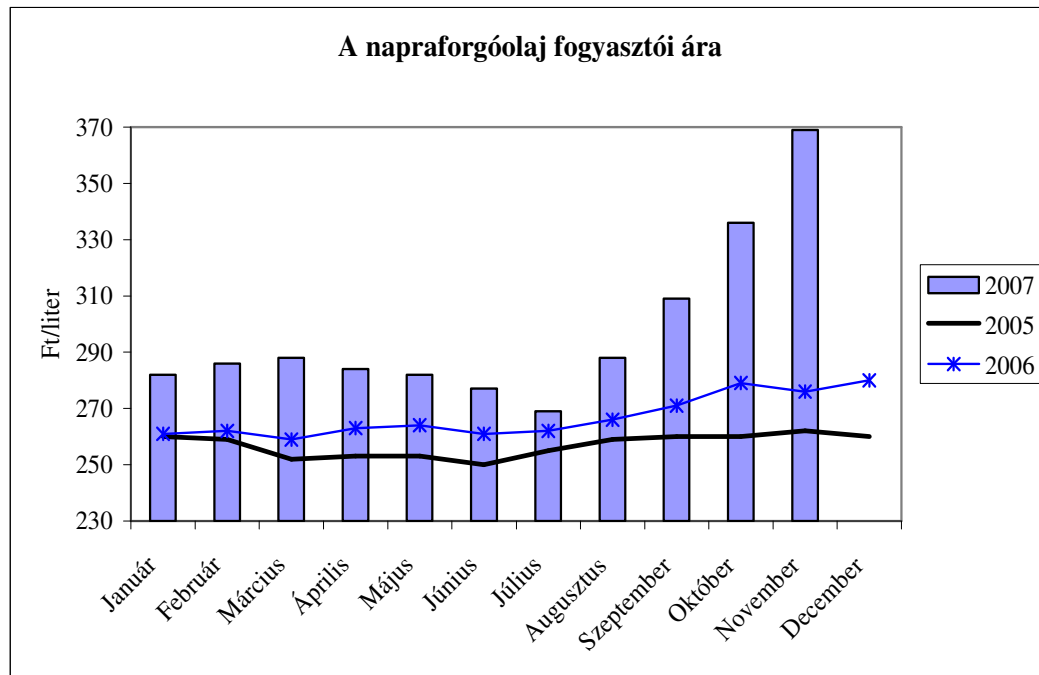
3. táblázat

EURÓPAI OLAJNÖVÉNY- ÉS DARAÁRAK

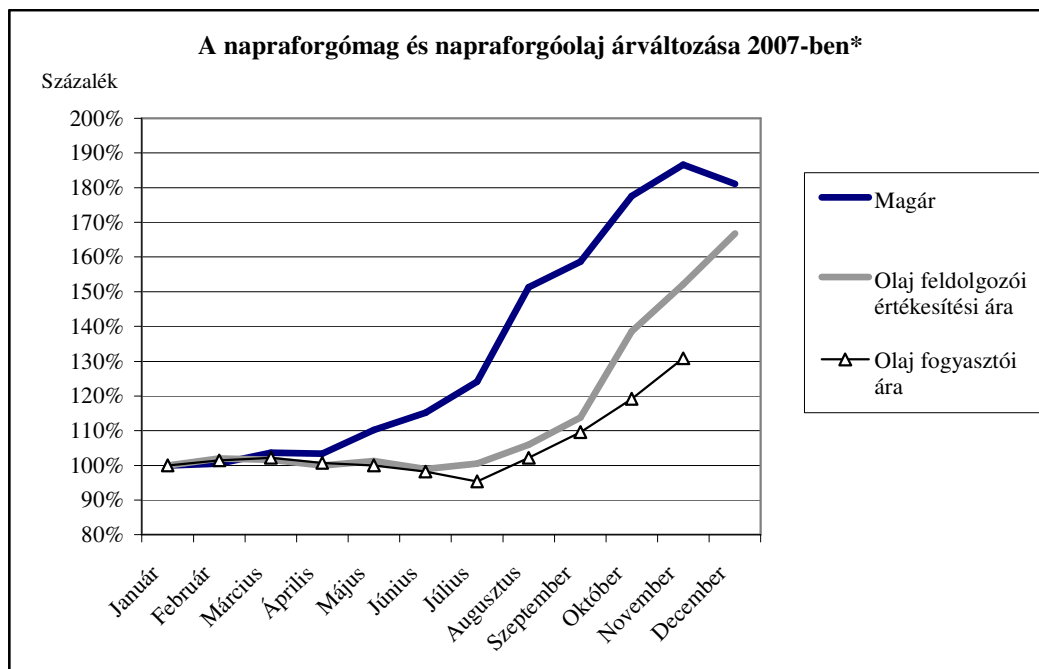
<i>Ország</i>		<i>Hollandia</i>	<i>Franciaország</i>	<i>Németország</i>	<i>Ausztria</i>	<i>Magyarország</i>
Ft/tonna	Ár típusa	Prompt ár az olajmalom kapujában	Prompt ár az olajmalom kapujában	Heti termelői és értékesítési ár *	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és értékesítési ár *
<i>Napraforgómag</i>	2007.11.09	123 892	114 208	-	91 040	100 372
	2007.11.23	127 245	118 685	-	93 414	99 991
	2007.12.07	126 075	122 293	-	93 484	98 386
<i>Napraforgódara</i>	2007.11.09	52 148	55 321	-	47 417	33 283
	2007.11.23	53 379	53 546	-	46 707	34 601
	2007.12.07	51 489	51 817	-	46 110	33 349
<i>Repcemag</i>	2007.11.09	95 321	95 447	87 702	89 144	-
	2007.11.23	96 140	96 398	88 654	90 215	-
	2007.12.07	98 591	98 818	90 076	91 589	-
<i>Repcedara</i>	2007.11.09	46 523	51 579	46 026	47 417	-
	2007.11.23	44 728	52 594	44 276	46 707	-
	2007.12.07	42 866	52 346	41 689	44 847	-

Forrás: AKI, ZMP, BLPW, DARSS

* A termelői ár a mag, az értékesítési ár a dara esetén értendő.

Forrás: KSH

Forrás: AKI, KSH
 *2007 január: 100%

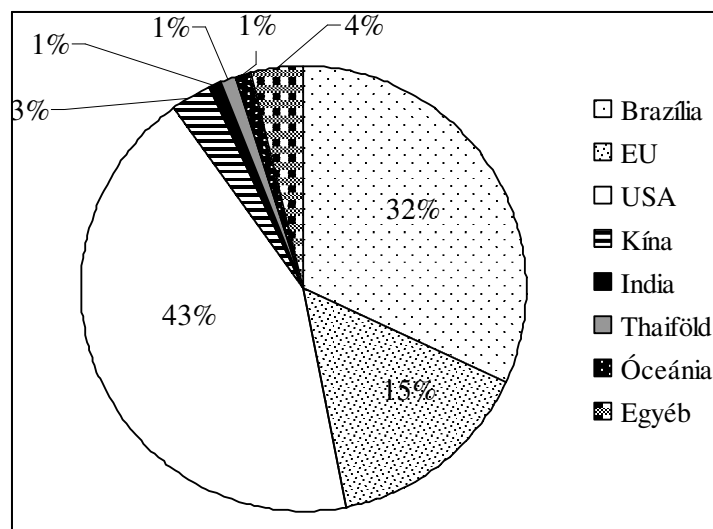
Az Unió kívüli biohajtóanyag termelés

A magas olajárak következtében az egész világon fokozódik a növényi alapú biohajtóanyag termelés iránti érdeklődés. A 2000-ben megtermelt 4,8 billió gallon biohajtóanyag mennyiség 2007-re megháromszorozódott (16,0 billió gallon). A 16 millió gallon a világ biohajtóanyag igényének mindössze 3 %-át fedezi. A világ biohajtóanyag termelésének 90 %-át az USA, Brazília és az EU adja. Az utóbbi időben Kínában és Malajziában is erősödött a biohajtóanyag termelés.

A biohajtóanyagok legfontosabb alapanyagai a kukorica, cukor és a növényi olaj. A biohajtóanyag termelésének emelkedése az alapanyagárak emelkedéséhez vezetett. A Nemzetközi Monetáris Alap véleménye szerint 2006-ban a kukorica, a búza és a szójabab áremelkedése az élelmiszerárakat 10 %-kal emelte meg.

A **kínai** kormány moratóriumot vezetett be a kukorica biohajtóanyagként történő felhasználására, mivel az erős kereslet a takarmányárakat és az élelmiszerárakat erősen növelte. A jövőben maniókából, édes kölesből és Jatrofa-ból szeretnék az etanolt előállítani. **Mexikóban** a kukoricaimport miatt az alapélelmiszernek számító tortilla ára emelkedett meg 2007 elején. **Brazília-ban** a kis jövedelemmel rendelkező embereket érintette súlyosan 2006-ban a cukor árának történelmi csúcsot döntő ára. Az **Indonéz** kormány a biodízel alapanyagául szolgáló pálmaolaj exportvámját növelte 2007 közepén, hogy lassítsa a főzési célú belföldi olaj áremelkedését. Az **USA**-ban is jelentősen megemelkedett a takarmányok ára, amely kihatott a hús fogyasztói áraira is.

A világ bioetanol termelésének megoszlása

Forrás: ERS USDA (Economic Research Service, United State Department Agriculture)
2007 november - Amber waves, William Coyle

A világ bioetanol termelésének fejlődése

A világ biohajtóanyag termelése számos tényezőtől függ. A legnagyobb ösztönzőerő az emelkedő ásványi eredetű olaj árak és az alacsonyabb növényi eredetű alapanyag ára. Az egyes országok kormányai nagy erőfeszítést tesznek, hogy minél hatékonyabban állítsanak elő növényi alapanyagból biohajtóanyagot.

Korábban az ásványi olaj áremelkedése csak rövid ideig tartott, rendszerint katonai konfliktussal vagy más jelentős politikai eseménnyel volt kapcsolatban. Ezekben az időkben az olajár hirtelen és gyorsan emelkedett, majd ugyanilyen ütemben és mértékben esett. Napjainkba az ásványi olajárát, az életszínvonal növekedése következtében létrejött erős kereslet tartja fent. Jelentősen megnőtt Kína és más közepesen fejlett ország kereslete. Egyes előrejelzések szerint nem várható, hogy az ásványi eredetű hajtóanyag ára 50 dollár/barrel alá essen.

Az **USA** közel 3 billió gallon etanolt termelt meg 2007 első félévében, ami 32 %-kal több mint egy évvel korábban. Az országban 128 etanol üzem termel, és további 85 üzem épült 2007 augusztusában. A termelés kapacitása nagyon gyorsan bővül, 2009-re várhatóan 13 millió gallon etanolt állít elő az USA.

A **brazíliai** kormány 2004-ben létrehozta a Nemzeti Biodízel termelési Programot. A program célja az olajfüggőség csökkentése és a környezetvédelem. Brazília nagyon sokféle biodízel előállítására alkalmas alapanyagot termel, de jelenleg kiemelkedően a legjelentősebb köztük a szója. Ez az összes megtermelt biodízel 80 %-nak az alapanyaga. A jövőben a pálmaolajnak és a Jatrofa. növénynek is nőhet a jelentősége. Brazília jelenlegi biodízel termelése évi 1,6 billió liter és 2008-ra elérheti akár a 3,4 billió litert is. A bioetanol előállítás legfontosabb alapanyaga a cukornád. Í cukorrépa vetésterülete folyamatosan nő. A megtermelt cukornádat 325 üzem képes etanollá feldolgozni. A kormány célja, hogy az üzemek számát 2012/2013-ra 410 db-ra növelje. Az ország jelenlegi etanol termelése 29 millió tonna. A külföldi tőke jelenléte számottevő az ágazatban. Nagy nemzetközi cégek építenek bioetanol üzemeket Brazíliában (Pl: Louis Dreyfus, Tereos group, Kuok, Cargill, Noble, Adeco Agro, Sucden, Clean Energy).

Az előállítás költségei, jövedelmezősége és hatékonysága

A biohajtóanyag előállításnak költségeit elsősorban a felhasznált alapanyag ára határozza meg. **Brazília** etanol termelésében a cukornád ára az előállítási költség 37 %-át, az USA-ban a kukorica ára az előállítási költség 40-50 %-át tette ki. Az EU-ban cukorrépa ára az előállítási költség 34 %-a volt.

A biohajtóanyagot előállító üzemek jövedelmezőségét a melléktermékek takarmányként történő felhasználása is segíti. A DDG (Dried Distillers Grain) a kukorica etanollá történő feldolgozása közben keletkező melléktermék. Ebből a fehérjedús takarmányból származik az üzemek bevétel

ének 10-15 %-a. A termelés során keletkező szén-dioxidot is rendszerint eladják az üzemek. A biodízel termelés során keletkező glicerint a gyógyszerüzemek használják fel.

A bizonytalan profit miatt a világon az egyes országok kormányai támogatják a biohajtóanyag termelést. Pl az ásványi eredetű energiaforrások csökkentése, környezetvédelem vagy az energiafüggőség megszüntetése. A kormányok számos olyan politikai döntést hoztak, mellyel csökkentik a termelés kockázatát. Pl: a kötelező bekeverési arány előírása, mellyel biztosítják a biohajtóanyag számára a keresletet. **India** a cukorfeldolgozóknak az etanol termeléshez szükséges eszközöket támogatja. **Brazília** alacsonyabb adókkal a víztartalmú etanol és az E25 (25 %-os bekeverési arányú) etanoltermelést és felhasználást támogatja. Az **Egyesült Államok** 51 dollár/gallon adó visszatérítést ad a bekeverő üzemeknek etanol esetén. A növényi biodízel üzemeknek 1 dollár/gallont, és az állati zsíradék alapú üzemeknek 0,5 dollár/gallont. Néhány ország importvédelmet alkalmaz. **Kanada** 9 %-os vámot szab ki a brazil etanolra, és az USA-ból származó megújuló energiaforrásokra. Az **EU** a fejlődő országokkal szemben nem alkalmaz vámtarifát, kivéve Brazíliát. Az USA etanollal szembeni vámtarifa jelenleg 25 %

A biohajtóanyag termelés hatékonysága

A termelés hatékonyságában kulcsszerepet kap az egyes alapanyagokból elérhető hozam. Az alapanyagtermeléshez szükséges földterület méretét **Indonéziában, Malajziában** és **Braziliában** az esőerdők irtásával bővítik, mely környezetvédelmi szempontból aggályos. A biohajtóanyag előállításához szükséges alapanyag termelése a trópusi éghajlaton növények gyors fejlődése miatt a leghatékonyabb. Az alapanyagok ára a kereslet növekedésének hatására az egész világon emelkedik. Az **USA-ban**, ahhoz, hogy az ország biohajtóanyag szükségletét fedezzék nagyobb területen kellene kukoricát termelni, mint amennyi az összes megművelt terület együttesen. A hatékonyságot ezért az egyes gyártási technológiák fogják meghatározni.

William Coyle: The future of biofuels. ERS USDA Amberwaves 2007 november

USDA Etanol Transportation Backgrounder 2007 szeptember

MorgansPerkins – Sergio Barros: Brazil Biofuels Annual – Biodiesel 2007. Gain report BR7012

A bioetanol és biodízel termelés jellemzői, kitűzött célok világ néhány országában

Ország	Alapanyag		2007-es termelés (előrejelzés)		Célul kitűzött bekeverési arány
	Etanol	Biodízel	Etanol (mill. gallon)	Biodízel (mill. gallon)	
Brazília	cukornád, szójabab, pálmaolaj	Ricinus communis	4966,5	64,1	2007-ben 25 %-os etanol bekeverés a gázolajba (E25), 2008 elejére 2-, 2013-ra pedig 5 %-os biodízel bekeverés
Kanada	kukorica, szalma, búza	állati zsíradék, növényi olaj	264,2	25,4	2010-ig 5 %-os etanoltartalom a gázolajban, 2012-ig 2%-os biodízel bekeverési arány
Kína	kukorica, búza, édesköles, manióka	import növényi olaj, Jatrofa sp.	422,7	29,9	5 tartományban a gázolajba a 10 %-os bekeverési arány elérése.
India	melasz, cukornád	Jatrofa sp., import pálmaolaj	105,7	12	2008-ig az etanol 10 %-os bekeverése gázolajba, 2012-ig biodízel 5 %-os bekeverési arány
Indonézia	cukornád, manióka	pálmaolaj, Jatrofa sp.		107,7	10 % biohajtóanyag bekeverés 2010-ig
Malajzia		pálmaolaj		86,8	A közeljövőben 5 %-os biodízel bekeverés (B5)
Tájföld	melasz, manióka, cukornád	pálmaolaj, növényi olaj	79,3	68,8	Az üzemek kétszeresre hozzák meg a 10 %-os etanol bekeveréssel előállított hajtóanyagot 2011-ig.
USA	kukorica	szójabab, egyéb olajosmagvú, állati zsíradék	6498,7	444,5	2012-ig 7,5 billió gallon biohajtóanyag és 2022-ig 36 billió gallon biohajtóanyag előállítás

Forrás: ERS USDA (Economic Research Service, United State Department Agriculture) 2007 november - Amber waves, William Coyle

Fordítás: Keresztessyné Mohr Katalin

